

תיקוני עירובין

עירובין למעשה
עיון | שימוש | כשרות

מוקד העירובין
בארץ הקודש
054-84-833-20

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 337
אלול תשפ"ב

ומ"מ מבואר במג"א ובמשנ"ב שאם יעשה מחיצה של שתי וערב, דהיינו שיהיה מקלות לאורך ולרוחב, גם במאונך וגם במאוזן, נחשבת מחיצה שלימה, וכשרה גם לשתיים כהלכתן. וכמה פסים צריך כדי שיחשב שתי וערב, לדעת המשנ"ב בהלכות עירובין (סי' ש"ס סק"א) מספיק שיהיה פס אחד שוכב, ולדעת החזו"א צריך שיהיו קוים במאונך ומאוזן כל פחות מג' טפחים לכל צד, כמו רשת, שיהיה לבדו גם בשתי וגם בערב. ויש לדון בסורג שהפסים שבו נמצאים באלכסון, שזה לא מאוזן ולא מאונך אלא שתיהם יחד, האם נאמר שזה גם מאוזן וגם מאונך, ויש לבדו בשני הכיוונים, גם אם תמזוד מלמטה למעלה, וגם אם תמזוד מימין לשמאל, א"כ זה לבדו טוב שכשר למחיצה גמורה, או שמא עדיין זה לבדו גרוע, כי כשתמזוד באלכסון יהיה לבדו רק מצד אחד, ולא משני צדדים. ועיין בזה.

סערה בעקבות הגליון הקודם בדיני דופן עקומה

הדברים שנכתבו בגליון הקודם עוררו סערה בבתי מדרשות רבים, אברכים שידועים הלכות סוכה התקשרו להעיר על הנושא ההלכתי שנכתב בגליון, ואנחנו קיבלנו בשמחה את דבריהם, ודוקא זה מה שרצינו, שישומו לב להלכות המעשיות בסוכות שלנו, שהרבה מהם אינן כתובות בספרים, ויש מכשירים אותם, ויש פוסלים.

הנושא היה בענין דופן עקומה בסוכה, כאשר החלק הפסול מסוכך עם רשת באורך חמשה טפחים [שיעור שצריך דין דופן עקומה], וברשת הרי יש חורים גדולים שאמנם הם בשיעור לבדו, אבל חמתם מרובה מצילתם, האם אומרים בזה דין דופן עקומה כיון שהרי הרשת ראויה להלכות מחיצה, או שמא צריך שיהיה סכך פסול כדיני סכך, דהיינו שצריך שיהיה כמות שעושה צילתה מרובה מחמתה. השארנו את הנושא בספק, ואחרי שבת פנו אלינו אברכים שטענו שברור ופשוט שזה כשר, ואין בכלל שאלה, איזה צד יש שיצטרפו שהחלק הפסול יהיה כמו סיכוך, הרי שמו הוא דופן עקומה, א"כ דינו כדיני דופן.

לעומת זאת היו אברכים שטענו שצריך לכתוב בגליון שזה פסול בלי להסתפק, והביאו ראיה מדברי הפמ"ג והביכורי יעקב (בתחילת סי' תרל"א ס"ב), שכתב הרמ"א שיש מחמירים אם יש בסוכה מקום של ז' על ז' טפחים שהסכך דליל וחמתו מרובה מצילתו, למרות שבצירוף כל הסוכה יש צילתה מרובה מחמתה. וכתב הפמ"ג [הובא במשנ"ב ססק"ד] שאם המצב הזה נמשך לכל אורך הדופן, באופן שבמקום שהצל מרובה נשאר רק ב' דפנות, צריך עיון על כשרות כל הסוכה, דהיינו שהדופן שבחלק הפסול אינה מתירה את הסוכה. והקשה הביכורי יעקב מדוע לא נאמר דופן עקומה על המקום שהסכך דליל, ולפחות במקום הצל יהיה כשר. וביאר שם שהחלק הזה שהסכך חמתו מרובה נחשב כמו אויר, ואין אומרים בו דופן עקומה. וביארו הלומדים כונתו כמו שביארנו, שדין דופן עקומה היא הלכה שנאמרה בסיכוך פסול, אבל אם אין צילתו מרובה שאינו נקרא סיכוך, אין אפשרות להחשיב אותו המשך דופן, כי סיבת הפסול שלו שהוא כמו אויר. הרי מבואר שלא אומרים דופן עקומה כשיש רשת מחוררת או דבר שאינו צפוף כדוגת סיכוך.

יש אנשים שפשוט להם שמשך ויש שפשוט להם שפסול

הנה בדבר זה אנו רואים כמה הנושא של מחיצות הסוכה היה גם כן כמו עירובין, הלכות שניראות פשוטות ומסורות לכל אדם לעשות כפי הבנתו, אבל כאשר מעיינים בהם ומתרגמים אותם לפרקטיקה, רואים שיש בהם הרבה מקרים מצויים שאינם מוכרעים, ואנשים פשוט להם להתיר או לאסור ולא יודעים כמה שחשוב לברר ולשאול, אולי הדין אחרת ממה שהם סבורים.

וגם בלימוד ההלכות, כשמתרגמים את ההלכות למעשה מגלים שהמשפט הקטן שכתוב במשנ"ב הוא בעצם הלכה מרכזית ואקטואלית להרבה סוכות בעיר. ויש הרבה סוכות שיש בהם בעיות מעיקר הדין, או דברים השנויים במחלוקת, ובעל הסוכה אינו יודע אפילו לשאול. ונפק"מ שעם יהיה לכל אדם עוד ידע בהלכות האלו, יוכל להבחין ולתקן את הסוכה שתהיה כשרה לפי כל הדעות, כפי שאנו לומדים במסגרת השיעורים של הלכות סוכה.

לבדו בסורג עם פסים אלכסוניים

נביא כאן עוד שאלה חדשה שהלומדים ידונו בה ויחפשו ראיות, בדין מחיצה של לבדו, המשנ"ב (סי' תר"ל סק"ז) הביא את דברי המג"א שאם עשה לסוכה ג' דפנות של קנים עומדים עם לבדו, אינה כשרה, כי רק בדופן שלישית הקילו בגמ' לעשות לבדו עם טפח שוחק, אבל בשתי הדפנות האחרות לא התירו, וצריך דופן שלימה. [דעת המג"א והמשנ"ב שאם יעשה מחיצה כזו מד' רוחות היא תהיה כשרה, אבל דעת החזו"א שבשתיים כהלכתן, דהיינו בז' על ז' טפחים שבפינה, צריך שתהיה מחיצה שלימה, ולא מועיל לכך מחיצה של לבדו אפילו אם יעשה בכל הד' רוחות].

ברכת שנה טובה

לרבנים הגאונים שליט"א - העומדים בראשו ומתווים את דרכנו ומכריעים את ההלכות בשאלות הרבות, לדידינו החשובים - מאות רבני שכונות וישובים ובדקי העירובים שמתמסרים לתקן ולהדר את העירובים. למאות התומכים והתורמים למוקד העירוב. לאלפי הקוראים בעלונים ובספרים שבהוצאתנו. שיוזבו כל אחד בשמו הטוב לעסוק בלימוד הלכות עירובין ולהורות כהלכה לקיים ולשמור את השבת בהידור ובשמחה לראות בנים ובני בנים ת"ח עוסקים בתורה ובכל מעשיו תהיה ברכה והצלחה

עריכת תכנית לעירוב שכונתי בשכונה מתחדרת בירושלים

במסגרת הסיוע להקמת עירובים שכונתיים, עסקנו בימים אלו בעשיית תכנית לשכונה ידועה בירושלים, שידוע שיש בה אנשים שונאי דת, וכבר היו מקרים שהם פגעו בעירוב במזיד, ולכן הבד"ץ הוציאו את השכונה הזו מהעירוב שלהם, אבל בשנים האחרונות הציבור החרדי מתפשט וגר גם בשכונה הזו, ויש בה כמה עשרות משפחות חרדיות, שמבקשות שיהיה להם עירוב שכונתי, או לפחות משהו אזורי, ולא רק העירוב של הרבנות שמגיע לגן חיות התנכי ועיר ירושלים. אבל הקושי הגדול הוא, איך יהיה ניתן להקים את העירוב באזור כזה, שלא יפריע לתושבים, והם לא יפריעו לעירוב. לפני כמה שנים כבר עשינו תכנית אחת, שבסוף לא נעשתה, אבל כעת אחד האברכים חקר ובדק ומצא דרך יותר סבירה, שבנויה על הרבה גדרות וקירות קיימים, וע"ז בעז"ה יהיה ניתן לבצע את הקמת העירוב. לאחר שהתכנית היתה בידו, הוא קרא למוקד העירוב שיבדוק את הדברים גם מהצד הטכני, מה כדאי לעשות ובאיזה צורה, וגם מהחלק ההלכתי, שלפעמים יש דברים שנראים כשרים ובאמת יש בהם בעיה, וכן להיפך.

האם צריך צורת הפתח במעבר עם מדרגות

הגענו לשכונה והלכנו לאורך הגדרות בדקנו את כל הפתחים, ורשמנו באיזה מקומות צריכים צורת הפתח וכיצד לעשות אותם. בשכונה זו הסתמכו בינתיים על מחיצה ממדרגות, דהיינו במקומות שיש מעבר שיש בו מדרגות מחשיבים אותם למחיצה, שע"י צירוף של המדרגות נחשב שיש גובה י' טפחים זקופים. בדין זה הארכנו במק"א שהבה"ל (סי' שס"ב ס"ב) כותב להסתפק באופן שיש תל על גבי מחיצה, האם הם מצטרפים יחד לשיעור כשיש באמצע מדרגה, ומתוך דבריו מבואר שאם זה מדרגה באמצע התל, פשוט לבה"ל שהם מצטרפים יחד [אם עולה י' טפחים בתוך ד' אמות]. אבל במחיצה שיש באמצע מדרגה, אינה מצטרפת, כמבואר בדברי הרמ"א (סי' שנ"ח ס"ב) בדין ביטון מחיצת קרפף. והחזו"א חולק וסובר שגם בתל שיש בו מדרגה, אינו מצטרף.

שצריך כדי שהעירוב יהיה מסודר באופן מיידי. נקבנו לו בסכום המקובל כיום בעבודה כזו, והוא הסכים.

לאחר כמה שעות הוא שלח את הרב לומר שמישהו הביא לו עובד אחר יותר בזול, מדובר בקבלן שעושה עבודות עפר ובניה, שיש לו טרקטור ופועלים, לכן עדיף שהוא יטע את העמודים, ויעלה פחות. אמרנו לו זכותך לעשות בזול, אבל שים לב שזה קבלן עפר ולא קבלן עירוב, הוא יכול להכניס עמודים יפה מאוד, אבל זה לא ענין לעשות מטע של עמודים, אלא צריך להעמיד אותם במקומות הנכונים, ויש בזה הרבה ענינים הלכתיים, מעבר לכך שהחוט יהיה קשור על העמודים, צריך שלא יעבור על בית ולא על רשות היחיד סגורה, ויהיה במקום שאפשר לבדוק אותו ולתקן אותו, ולא יכלול קרפץ, ושהעצים שיגדלו לא יפגעו בחוט, ועוד דברים שלומדים מניסיון רב. הצענו לרב שהוא ראה איתנו את המקומות, ולפחות שהוא יפקח על העובדים, אך שלא ישאיר אותם לעשות בלי פיקוח. אחרי ארבעה ימים התקשר הרב ואמר מתוך אי נעימות, "אלכה ואשובה אל אישי הראשון כי טוב לי אז מעתה", וביקש שמוקד העירוב יבצע את העבודה עם כל הנלווה אליה, כפי שדיברו מתחילה. קיבלנו את התפקיד למרות שהימים כעת ערבי חגים, והרי הם כבר חיכו חצי שנה, בכל זאת צריך לדאוג ליהודים שישמרו שבת. וזה דבר שקורה ברוב המקרים, שמחפשים מישהו בזול, עד שמבינים שלכל מקצוע צריך את המומחה שלו. ואף אדם לא יקח ערבי פועל בנין לעשות לו ארון בחדר הסלון.

לחודש עירוב עין עקום אינו כלום

כעת אנו נמצאים באמצע העבודות, שכוללות התקנת עמודים חדשים במקומות שחסר עמודים, ובמקומות שהסתמכו על עמודי עץ וקשרו את החוט מהצד, והעמידו קרש קטן לפניו גם כשברור שהוא לא מחתחת החוט כלל. וכן יש מקומות שצריך להחליף ראשי עמודים שאינם כשרים, וקשירת חוטים חדשים. יתן ד' שנזכה להשלים את העירוב במהירות ובכשרות, לזכות מאות דתיים שגרים בישוב בשמירת השבת.

הזכויות ליום הדין שיש לשותפים במגבית "עירובין זה לזה"

יש לציין שהמיכשור של מוקד העירוב השתכלל מאוד בחצי שנה האחרונה בסייעתא דשמיא, גם במגוון כלים מתאימים, וביניהם קודח אדמה מיוחד שעובד על בנוץ עם ראש מתאים לצורכי העירוב, וכן נרכש רכב חדש שמתאים לנסיעה בשדות ובהרים, ועבודות בשטחים. ובי"ה הוא מאפשר לנו לפעול במקומות שלא היינו יכולים קודם לכן. כמובן שעדיין זה דורש שעות רבות של עבודה קשה, גם בזמנים עמוסים וערבי שבת וחג, והצוות מתמסר על חשבון הבית הרבה מאוד.

דברים אלו הם בזכות השותפות של הציבור איתנו, בנשיאה בעול ההוצאות הרבות. בשנה זו נערך לראשונה מציג גדול בחודש אדר, תחת הסלוגן "עירובין זה לזה" - עוד יהודי ישמור שבת בזכותך! כעת לקראת יום הדין, אנו יכולים לומר לתורמים היקרים - זה לא עוד יהודי אחד, זה לא עוד מאה, זה לא עוד אלף, זה עשרות אלפי יהודים, שבחצי שנה הזו נהיה להם עירוב בישוב או בשכונה, שלא היה להם כבר כמה שנים. אין לשער ואין לתאר את גודל הזכויות שיש לשותפים איתנו בשבת אחת.

עם זכויות אלו אתם באים ליום הדין, והש"ת יברך את כל התורמים ומשפחותיהם, בשנה טובה ומבורכת, בבריאות ופרנסה טובה, ובנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות כל ימיהם.

כמו כן יזכו כל העוסקים במצוה בגופם, בודקי העירובים, העובדים המתקנים, וכל המסייעים, שיראו ברכה והצלחה בכל מעשי ידיהם,

כחצי שנה זו - עוד עשרות אלפי יהודים

שומרים שבת בזכותך!

גם מי שעדיין לא זכה - יכול להצטרף עכשיו

לתרומה למוקד העירוב - שנגיע לעוד ישוב לתקן את העירוב

לתרומות בכרטיס אשראי - דרך המכשירים בכתי הכנסת

נדריים פלוס / קהילות - בקופת "מוקד העירוב בארץ הקודש"

או בתרומה ממוחשבת בטל - 073-2757-008

מבצע בדיקת הסוכות

כמידי שנה נבצע בעז"ה בדיקות של כשרות הסוכות, במקומות שיש גגות, מזגנים, עצים וכדומה, המכסים חלק מהסוכה, וקשה לקבוע בברור היכן המקום הכשר והיכן פסול.

לתיאום עם בודק לידיעת הכשרות של סוכתך

ולשאלות בדיני מחיצות, בקו הסוכות - 058-32-833-25

ושיעור רוחב המדרגה הפוסלת, הסתפק הבה"ל אם הוא בג' טפחים, או בד' טפחים. וכן בחז"א יש מקומות שכתב ג' או ד', ויש מקומות שכתב ד'. ולמעשה הוראת רבני זמנינו שמעיקר הדין יש להקל שעד ד' טפחים מצטרפים המדרגות למחיצה, ואם רוחב המדרגה ד' טפחים, אינה מצטרפת למחיצה. אבל כשאפשר להדר עושים בכל זאת צורת הפתח, גם משום שמרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל, חשש לדברי התוס' (עירובין דף כב.) שאם הרבים עוברים על המחיצה אינה מועילה, שנעשית מחיצה הנדרסת ברגלי אדם. על פי הלכה זו, עברנו בכל המקומות שהיו מדרגות, ומדדנו את רוחב המדרגות, חלקם היו פחות מד' טפחים, וחלקם היו יותר, ובמקומות שהיו יותר מד' טפחים, צריך לעשות צורת הפתח.

מדוע לא להשתמש במחיצה מגדר של צמחים

לאחר מכן היה קטע של גינה שהמחיצה היתה מגדר חי, שבדרך כלל ההוראה היא שלא להסתמך על גדר חי למחיצה, ולא משום הטעם שכתב השו"ע (סי' ס"ב ס"א) שהענפים מתנדנדים ברוח, כי הצמחים שמשמשים בזמנינו לגדות הם סבוכים וקשים שאינם מתנדנדים ברוח, אבל יש בעיה אחרת שבמשך הזמן הגוזמים אותם ומשנים אותם והמחיצה נפסלת.

שאל האברך בתמיהה, מה כל כך הבעיה בגדר כזו, הרי מקסימום אם יתקלקל נחפש פתרון אחר. אמרנו לו שזה טוב לאדם שעושה עירוב לחצר פרטית, אבל אי אפשר לסמוך עליהם עירוב של שכונה, כיון שמצוי שזה משתנה וקשה למצוא פתרון להכשיר, והנסיון מלמד שגם מצוי שלא שמים לב לשינוי, וגם אם שמים לב אין כמעט מה לעשות. לדוגמה אם הגנן של העירייה קיבל הוראה לקרואת החגים לגזום ישר ויפה בגובה שבעים ס"מ, כדי שבחורף יגדל מחדש, פתאום האחראי מגלה שאין מחיצה, והוא אינו יכול לתקן זאת בצורה מאולתרת. הוא לא יכול לקשור חוטים על הצמחיה היפה להגביה את המחיצה, ולא לשים רשת, אלא רק להתקין צורות הפתח עם עמודים וחוטים, שגם עכשיו הוא לא רואה אפשרות לעשות אותם, ק"ו לא באופן מיידי. ומסתבר שגם לא יהיה עירני לשים לב לגיזום כזה, כשיהיה לאחר שנה או שנתיים שהוא בודק כבר רק את החוטים. וכן עוד בעיות מצויות בצמחים.

צמחים שיוצרים גג הבולט על מחיצת

במקרה זה הפתרון היה להשתמש בקיר הנמצא מתחתיהם, באופן ששטח העירוב הוא במקום הגבוה, והקיר מועיל לעירוב מדין גוד אסיק. אלא שאז התעוררה שאלה אחרת, כיון שהשיחים בולטים החוצה, הרי זה דומה לגג הבולט על מחיצות הבית, שכתב השו"ע (סי' שמ"ה סט"ז) שהגג נחשב פרוץ ונאסר, כיון שהחלק הבולט מונע מהמחיצות שלמטה לעלות ולגדור למעלה. א"כ גם כאן העירוב פרוץ החוצה, כי הקיר שתחת הצמחיה אינו יכול לעלות ולגדור את השטח שמעליו.

אמנם יש מחלוקת בין רבני זמנינו איזה חוזק צריך שיהיה בשיחים כדי שייחשבו כגג המפסיק. דעת הגר"מ לובין שליט"א שגם חוזק של "מנח מידי ומשתמש" שראוי להניח עליו דברים, זה כבר נחשב מקום, וחשוב לפסול את הגוד אסיק. לעומת זאת

צמחיה בולטת מעל המחיצה, גג הבולט ומדרגה

הגר"מ רוזנר שליט"א סובר שדוקא אם ראוי לעמוד עליהם, ולמד דין זה מדיני סוכה, שסוכה על גבי סוכה פסולה, רק אם יהיה בסכך חוזק לקבל כרים וכסתות של העליונה. משום כך בדקנו היטב את כל המסביב, ובס"ד מצאנו גדר ברזל שתשמש את העירוב במקום הצמחיה.

תיקון בעוד ישוב לזכות עיד מאות יהודים לקראת ימי הדין

השבוע הגענו לישוב נוסף שאין בו עירוב כשר, והתחלנו בתיקונו. בישוב זה כבר היינו לפני כחצי שנה, וכבר ראינו אז שלמרבית הצער אין בו עירוב כשר, והראינו להם את הדברים, והם רצו מיד לתקן, אך התיקון התממה מאד, בתחילה הם חשבו שמישהו יעשה להם בחינם, אחר כך הוא ביקש רק חמשת אלפים שקלים, והם הבטיחו שישלמו לו ועדיין העבודה לא נעשתה, כי העובד ראה שגם בסכום הזה לא משתלם לעשות כל כך הרבה תיקונים, והודיע שהוא מתפטר מהתפקיד שהיה לו. בחודש האחרון היתה התעוררות בישובים באותו אזור לתקן את העירוב, ואחד גרם לשני להתעשת ולתקן את העירוב, ולעצור את המצב שמחללים שבת מאות ואלפי יהודים רח"ל.

הרב של המושב פנה אל מוקד העירוב שבעקבות התפטרותו של מי שסמכו עליו עד היום בענין העירוב, אין להם מי שיוודע למצוא את כל העירוב, ומבקשים שנערך שוב סיור מסודר ונרשום את כל התיקונים, כדי לצאת לעבודה ולעשות תיקון לפני יום כיפור. הגענו ובדקנו ורשמנו, ואחר כך ערכנו רשימה מסודרת של כמות העמודים החסרים, ושלחנו לרב. הרב הפגיש אותנו עם אחד מהמיוחדים בישוב שאמר שהוא מוכן להשקיע מה

לשיעורי הדרכה דיגיטליים - מכון הלכה למעשה - A532534735@GMAIL.COM